

Джерела українських фразеологізмів.

Мета: поглиблювати знання учнів про фразеологізми, їх джерела; формувати вміння використовувати в мовленні прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів, виховувати учнів у дусі народної моралі.

Хід уроку

1. Опрацювання матеріалу. Існують фразеологізми різного походження і на різні теми, прочитайте, ознайомтесь:

Побут: Передати куті меду, дорогу перейти, плутатися під ногами;

ремесла та інші види виробничої діяльності: розмотати клубок; як з голочки; не святі горшки ліплять;

усна народна творчість: за щучим велінням, скоро казка мовиться, впіймати за хвіст жар-птицю;

грецька міфологія: віща Кассандра, вогонь Прометея (невгасаюче прагнення до досягнення високої та благородної мети), муки Тантала;

Біблія: Содом і Гоморра, альфа й омега, земля обітована.

Перегляньте відео:

https://www.youtube.com/watch?v=gwmUiN3lxE&ab_channel=%D0%86%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%BA

Вправа 2. Дати відповідь на питання (письмово дати відповіді на питання):

З якою діяльністю пов'язані фразеологізми:

1. варити воду, з одного тіста, орати перелог, прокладати першу борозну, попускати віжки;
2. увіходити в роль, помінятися ролями, у своєму репертуарі, коронний номер, попадати в тон, як по нотах;

3. з відкритим забралом, підносити на щит, схрещувати мечі, нюхати порох, приймати бій, брати рубіж, взяти на озброєння, здавати позиції, залишати поле бою.

Відпочиньте!(Руханка)

https://www.youtube.com/watch?v=OkVC5K6yIdQ&ab_channel=CreativeTeacher

Вправа 3. Переписати, вибравши з дужок слово, що утворює з поданим фразеологізм. Розкрити значення записаних фразеологізмів, записати.

Наприклад: Спалити (дрова, листи, кораблі); - спалити кораблі;

гнути (гілку, кирпич, деревце);

дати (відповідь, милостиню, слово);

дерти (носа, пір'я, папір);

коптити (м'ясо, небо, ковбасу),

наламати (дров, трісок, парканів);

винаходити (двигун, велосипед, ракету).

Для перевірки. Спалити кораблі – знищити можливість для відступу. Гнути кирпич – зазнаватися, чванитися. Дати слово – пообіцяти. Дерти носа – зазнаватися, чванитися. Коптити небо – жити бездіяльно, безцільно, без користі для інших. Наламати дров – вчинити щось необдуманно. Винаходити велосипед – займатися пошуками того, що вже давно відоме.

4. Пояснення вчителя про прислів'я і приказки як різновиди фразеологізмів.

Часто для підтвердження своєї думки, надання мові емоційності чи з метою повчання ми використовуємо у мовленні прислів'я чи приказки, які є різновидами фразеологізмів.

А) Закінчити прислів'я (усно)

Сім раз відмір,
Не кажи гоп,
Вік живи –
Здобудеш освіту –
Наука в ліс не веде,
Вчення – світ,

Вчитися

Б) Записати прислів'я, вміти пояснити їх значення.

Без діла слабше сила.

Щоб рибу їсти, треба в воду лізти.

Тяжко тому жити, хто не хоче робити.

Праця чоловіка годує, а лінь марнує.

На дерево дивись, як родить, а на людину, як робить.

Хочеш їсти калачі, не сиди на печі.

III. Домашнє завдання

Вправа 148 с.62(Усно опрацювати)

Вправа 149 с.62 (Завдання дівчатам – I група – виписати кравецькі, спортивні фразеологізми. Завдання хлопцям – група II – виписати рибальські, мисливські фразеологізми.)

- 148** Ознайомтеся зі змістом таблиці. Розкажіть про джерела фразеологізмів, доповнюючи відповідь прикладами.

Джерела фразеологізмів

Спостереження за вчинками людей, родинними стосунками, побутом	<i>з молоком матері, як об стіну горохом</i>
Спостереження за світом природи	<i>мов заячий хвіст, як вітром здуло</i>
Професійна діяльність	<i>на живу нитку, кинути якір</i>
Антична міфологія	<i>нитка Аріадни, ахіллесова п'ята</i>
Біблія	<i>око за око, агнець Божий</i>
Усна народна творчість	<i>як Пилип з конопель, жива вода</i>
Історія	<i>іду на Ви, перейти Рубікон</i>
Художня література	<i>воювати з вітряками</i>
Вислови відомих людей	<i>Світ ловив мене та не спіймав (Г. Сковорода). Без надії сподіваюсь (Леся Українка).</i>
Запозичення з інших мов	<i>nota bene (зауваж)</i>

- 149** Поясніть значення фразеологізмів. Запишіть їх у такій послідовності:

I група: кравецькі, спортивні;

II група: рибальські, мисливські.

Кинути якір, з нічийним рахунком, пливти за течією, як з голочки, на хвості сидіти, клювати на живця, на живу нитку, на слід натрапити, не ликом шитий, на ловця і звір біжить, мертвий штиль, білими нитками шитий, на всіх парах, на засідку йти, стріляний птах, держати курс, змучувати вудки, удар нижче пояса, прийняти естафету, як загнаний звір, як на мене шито.

- 150** Доберіть і запишіть кілька фразеологізмів, у складі яких є слова «собака», «віл», «кішка». Поясніть їхні значення. Висловіть припущення, чому в українській мові багато фразеологізмів із цими словами, а не, наприклад, зі словами «тигр», «слон», «кенгуру», «верблюд».

Фото усієї виконаної роботи надсилайте у Human на перевірку

Або на пошту cucerochka@bigmir.net

Бажаю успіхів!